

‘Barbara heeft ons verbonden en beschermd’

Het verhaal van A2 Maastricht is ook het verhaal van de Heilige Barbara. Zij beschermde de bouwvakkers en omwonenden en speelde een rol in het verbinden van de buurt met het tunnelproject. Aanstichter hiervan was pastoor Mattie Jeukens. Tussen zijn Onze Lieve Vrouw van Lourdeskerk in Wittevrouwenveld en de tunnelbouwers ontstond een speciale band. Die werd nog eens versterkt omdat de technisch medewerker van de kerk Vincent Grummer met zijn harmonie De Gele Rijders optrad bij meerdere feestelijke gelegenheden. ‘Want muziek hoort er in Maastricht nu eenmaal bij.’

Wie jaren na dato nog relikwieën wil zien van de tunnelbouw in Maastricht, kan terecht in de Onze Lieve Vrouw van Lourdeskerk in Wittevrouwenveld, vlak langs het tunneltracé. In het voorportaal staat een kruiwagen met de laatste kuub grond die werd uitgegraven. Aan de muur hangt een beeld van Sint-Barbara. Elders in de kerk staan de twaalf waxinelichtjeshouders die zijn gemaakt van de laatste kuub beton die in de tunnel werd gestort. Twaalf vanwege de twaalf apostelen en de twaalf stammen van Israël. En vlak bij het altaar hangt een klein schilderij van een Barbara. Het zijn allemaal overblijfselen van een bijzonder verhaal dat begint op 3 december 2011.



De tunnelwerkzaamheden reiken letterlijk tot in de voortuin van de Lourdeskerk. De tuinmuur is afgebroken. De stenen zijn genummerd voor herbouw (2014).

Stortvloed van Barbara's

Mattie: 'Ik moest toen een preek maken voor de zondagsdienst een dag later. Die zondag was het 4 december, de dag dat Sint-Barbara wordt herdacht. Zij is de patroonheilige van mensen in gevaarlijke beroepen, meer specifiek van artilleristen en mijnwerkers. Ik dacht: ik ga iets over Barbara vertellen. Ook omdat ik terug moest denken aan dat drama in Keulen in 2009, toen bij de bouw van de metro het complete stadsarchief instortte en onder de grond verdween. Ik vond dat Barbara de tunnelbouwers moest gaan beschermen en heb in de kerk een oproep gedaan om Barbara's te leveren. Nou, dat heb ik geweten. Manon Pachen, welzijnswerker in deze buurt, hoorde van mijn oproep en maakte er een kunstproject van. Ik kreeg vervolgens een stortvloed van Barbara's. Schilderijtjes, beeldjes, ondeugende Barbara's, van alles. Donderdag 24 mei 2012 heb ik al die Barbara's tentoongesteld in de kerk. Met koffie en vlaai. Daarvoor nodigde ik ook de tunnelbouwers uit. Op 24 mei, want dat is de feestdag van Madonna della Strada (*strada* is Italiaans voor weg – red.). Op die bijeenkomst hebben we samen met de tunnelbouwers, parochianen, buurtbewoners en vertegenwoordigers van de gemeente en de projectorganisatie stilgestaan bij een voorspoedige en veilige tunnelbouw. Het was het begin van onze bijzondere relatie met de tunnelbouwers.'

Verkeerde mantel

Vincent: 'En ook van de tocht van Barbara door het tunnelproject. We hadden inmiddels uit Sint-Pieter (een andere Maastrichtse buurt – red.) een groot en loodzwaar Barbarabeeld gehaald, dat we met de nodige moeite hier aan de muur hebben gehangen. Op een rommelmarkt in België vond een vriend een klein gipsen beeldje van Barbara. Dat heeft iemand uit de buurt nog opgeknapt, hoewel met de verkeerde mantel. Barbara heeft als martelares een rode mantel, hij had haar een blauwe mantel gegeven. Dat hebben we maar zo gelaten, want blauw is de kleur van Maria, en wij hebben nu eenmaal een Lourdes-kerk. Dat beeldje is in mei 2013 gezegend en daarna in de bouwkuip gehangen, vlak bij de ANWB-flat, in een klein nisje. Samen met de ploeg die toen bezig was met het uitgraven van de tunnel. De gravers voelden zich daar goed bij. Ik kan me wel voorstellen dat je, als je iedere dag met je graafmachine dat beeldje passeert, beseft dat je speelt met het leven van mensen en dus moet oppassen. Dat kan best hebben bijgedragen aan het feit dat bij de aanleg van deze tunnel geen grote ongevallen zijn gebeurd, en al helemaal geen doden zijn gevallen.'

Een uur stilte

Mattie: 'De band met zeker de graafploeg is altijd gebleven. In sommige gevallen is er echt enorm kabaal gemaakt. Zeker bij het uittrillen van de damwandplanken. Bij een uitvaart of huwelijk voelde dat niet goed. Ik heb toen aangekaart of er geen pauze kon worden ingelast. En dat gebeurde. Ik kon de bouwvakkers daarvoor rechtstreeks bellen. Geen lawaai tijdens een uitvaart en huwelijk, dat was indrukwekkend. Als je buiten kwam en het was volkomen stil. Unieke momenten. Toen onverwacht een bouwvakker thuis overleed, vroegen zijn collega's of ik de klokken kon laten luiden. Ze stonden in hun oranje hesjes hier in de tuin. Terwijl de begrafenis elders was, namen zij zo afscheid van hun collega. Ook weer heel indrukwekkend.'

Bloembak

Vincent: 'Wij hebben hier bij de kerk ook de nodige feestelijke momenten gevierd. Zoals de laatste kuub uitgegraven grond en de laatste kuub gestort beton. Bij slecht weer zetten we de biertap gewoon in de kerk. En Mattie heeft als aandenken dus de nodige spullen gekregen. Ik heb hem de schrik van zijn leven bezorgd toen ik regelde dat hij ook de laatste damwandplank zou krijgen. Dat ding is 24 meter lang en hing aan een enorme kraan vlak voor de deur van de kerk. Mattie, moeten we 'm in het middenpad inschuiven of in een zijpad?'

Mattie: 'Maak er maar een bloembak van, heb ik toen gezegd. En dat hebben ze gedaan. De plank is in stukken gezaagd en ze hebben een stuk van zes meter, met grond en bloemen, in de tuin gezet. Daar liggen trouwens ook een paar keien die bij het graven van de tunnel uit de grond zijn gekomen.'

Vincent: 'De tunnelbouwers hebben ons ook een andere keer geholpen met een kraan, toen we in de toren de vloeren moesten vervangen en de haan opknappen. Zo konden we gratis de materialen laten optakelen. Het geeft wel aan dat er altijd een heel goed contact was met de projectorganisatie. We zijn op allerlei manieren tegemoet gekomen. Toen voor de werkzaamheden de tuinmuur moest worden afgebroken, zijn de Kunrader stenen genummerd en opgeslagen. Om daarna op exact dezelfde manier te worden herbouwd, tot en met de ijzeren haken voor het hek. Dat is trouwens gebeurd bij alle bewoners die aan het tracé woonden en tijdelijk hun voortuintjes moesten inleveren. Alles is in de oorspronkelijke staat teruggebracht.'

Scharrelen

Mattie: 'Barbara is uiteindelijk terechtgekomen in het noordelijk dienstengebouw, halverwege de trap op de vluchtroute. In de tunnel kon ze niet hangen omdat ze dan teveel de automobilisten zou afleiden. Ik vind het wel een mooie plek. Als er iets gebeurt in de tunnel en mensen moeten vluchten, komen ze vlak voor hun redding Barbara tegen. Dat ik Barbara zo nadrukkelijk heb geïntroduceerd in het project, was natuurlijk ook voor de buurt. De bouw van de tunnel verbond de buurtbewoners. Barbara symboliseerde dat. Als omwonenden konden we bij haar een kaarsje opsteken als we ons onmachtig voelden over het stof, het lawaai en de

ongeregeldheden. Omdat dat allemaal is meegevallen, hebben er bij Barbara maar weinig kaarsjes gebrand. Wij hebben wel zelf dag en nacht altijd één kaars laten branden voor het welslagen van dit grote project. Dat was onze subsidie aan de tunnel.'

Vincent: 'Overlast is er uiteindelijk inderdaad toch niet heel veel geweest. Er waren zeker periodes met enorm kabaal, maar daarover werd je vooraf goed geïnformeerd. Ik woon zelf langs het tunnel-tracé en zorgde er altijd voor dat ik dan een paar dagen weg was.'

Mattie: 'Voor mijn parochie heeft de tunnelbouw ook wel nadelige gevolgen gehad. Mensen konden soms alleen na een hoop gescharrel de kerk bereiken. En door de sloop van de flats langs de A2 ben ik nogal wat parochianen kwijtgeraakt. Daar woonden veel mensen die actief waren in de kerk.'

Muziek moet

Vincent: 'Behalve direct aanwonende ben ik ook tweede penningmeester en vicevoorzitter van de harmonie De Gele Rijders in deze buurt. We zijn hier in Limburg en dan hoort muziek er toch echt bij. Daarom hebben we ons bij de eerste Dag van de Bouw zelf uitgenodigd om te komen spelen. En dat vond de organisatie een goed idee. Daarna werden we regelmatig gevraagd om te komen optreden. Bij de volgende Dagen van de Bouw, de opening van de Sibema-fietstunnel en andere feestelijke momenten. Ik vond het wel jammer dat het zo lang duurde voor we in de tunnel zelf konden spelen. Dat is uiteindelijk gelukt tijdens het Tunnelweekend eind 2016. Slechts een kwartier overigens. Vlak bij stonden standjes van toeleveranciers. Zij werden gek van het kabaal en wij zelf eigenlijk ook.'

Zondagochtend

Mattie: 'Ik heb mijn bemoeienis met de tunnel in 2016 officieel afgesloten. Weer op de feestdag van Madonna della Strada, vier jaar na de eerste Barbaraviering, opnieuw met een bijeenkomst met tentoonstelling. Deze keer stond de verbinding centraal. Tussen noord en zuid en tussen oost en west. Die verbinding gaat zorgen voor een mooie toekomst voor deze buurt. Al vragen veel buurtbewoners zich wel af hoe de buurt zich zal ontwikkelen als het vastgoed straks klaar is. Wordt het niet te veel een elitebuurt, of blijft het ook een plek voor mensen met een smalle beurs?'

Vincent: 'Die angst kan ik me wel voorstellen. Als direct aanwonende, mijn voortuin grenst aan de President Rooseveltlaan, heb ik zelf al gemerkt hoe deze weg er nu op vooruit gaat. In april 2017 verdwenen hier tijdelijk alle auto's, voor de verdere aanleg van de Groene Loper. Stel je dat eens voor. Ik woon hier sinds 1992 en wist niet beter dan dat voor mijn deur voortdurend verkeer langs raasde. En toen was het opeens doodstil. Ik hoorde opeens de vogeltjes fluiten. Voor het eerst hoorde ik de bel van de spoorwegovergang een paar honderd meter verder. Sindsdien lijkt het hier iedere dag zondagochtend.'